

ГРИБИ З РОДУ *STROBILURUS* SINGER У ХАРКІВСЬКОМУ ЛІСОСТЕПУ

Прилуцький Олег Владиславович

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, біологічний факультет,
кафедра мікології та фітоімунології, м. Свободи, 4, м. Харків, Україна

Національний природний парк “Гомільшанські ліси”,
с. Задінецьке, Зміївський р-н, Харківська обл., Україна
e-mail: oleg_pril@yahoo.com

Strobilurus Singer – невеликий рід агарикоїдних грибів, який нараховує, за даними Х видання “Словника грибів Ейнсворта й Бісбі”, 10 видів. Три з них відомі в Європі: *Strobilurus esculentus* (Wulfen) Singer, *Strobilurus stephanocystis* (Kühner et Romagn. ex Hora) Singer та *Strobilurus tenacellus* (Pers.) Singer. Представникам роду притаманна вузька субстратна спеціалізація – ці гриби є сапротрофами на відпалих, часто захованих у підстилку чи ґрунт шишках. Для *S. esculentus* це шишки ялини європейської (*Picea abies* L.), для *S. stephanocystis* та *S. tenacellus* – сосни звичайної (*Pinus sylvestris* L.). Втім, останній вид може розвиватися й на шишках ялини (Funga Nordica, 2008).

Згідно бази даних “Гриби України”, на території України відомо два види роду, а саме *S. esculentus* та *S. tenacellus* (гербарні зразки KW 57427 та KW 57428). Обидві знахідки було зроблено на території Лівобережного злаково-лучного степу (Донецька обл., Велико-Анадольський ліс). У якості субстрату вказано деревину сосни, що не є властивим грибам роду *Strobilurus* субстратом. “Визначник грибів України” наводить лише *S. tenacellus*, вказуючи на факт виявлення виду на території Карпат, Розтоцько-Опільських Лісів та Правобережного Полісся (Визначник..., 1979). Згідно даних колективної монографії “Гриби заповідників та національних парків Лівобережної України”, вид *S. tenacellus* було виявлено також на території НПП “Деснянсько-Старогутський” (Лівобережне Полісся) та на території Дніпровсько-Орільського природного заповідника (Лівобережний злаково-лучний Степ) (Гриби..., 2009). У якості субстрату вказано шишки сосни. Жодного виду роду *Strobilurus* на території Харківського Лісостепу дотепер не було відомо.

В ході польових досліджень, проведених нами на території Харківського Лісостепу у період 2008-2009 рр., було виявлено всі три види роду *Strobilurus*, відомі в Європі. *S. stephanocystis* було виявлено вперше для території України. Субстратом для всіх видів слугували заховані у ґрунт на глибину від 3 до 10 см шишки ялини (для *S. esculentus*) та сосни (для *S. stephanocystis* та *S. tenacellus*). Детальне дослідження лісів за участі сосни (у т.ч. штучних насаджень, суборів та судібров) та штучних ялинових насаджень показало, що згадані види є фоновими для цих угруповань та широкопоширеними територією Харківського Лісостепу. Також з’ясовано фенологічні особливості виявлених видів. Так, масове утворення базидіом *S. esculentus* спостерігається двічі на рік: навесні (від початку квітня до середини травня, залежно від погодних умов) та восени (від кінця жовтня до початку грудня). Масове утворення базидіом *S. tenacellus* спостерігається лише восени, одночасно з базидіомами *S. esculentus*. Напроти, плодові тіла *S. stephanocystis* масово реєструвалися лише навесні, так само одночасно з базидіомами *S. esculentus*. Наведені особливості утворення плодови тіл двома близькими видами, що використовують один тип субстрату, роблять представників роду *Strobilurus* перспективним модельним об’єктом у дослідженнях з екології грибів.

Summary.

Three *Strobilurus* Singer species from Kharkiv Forest-Steppe are displayed. *Strobilurus stephanocystis* (Kühner et Romagn. ex Hora) Singer is a new for Ukraine territory. Substrate and phenological features of that species are discussed. The necessity of the further investigations such fungi as *Strobilurus* species is shown.